

August Varenius   Johann Gontkowski   Stanisaw Johann Malczowski

**Antipapismus Orthodoxus : In praecipuis Christianae religionis Articulis, &
dogmatibus Ecclesias inter Augustanae Confess. invariatae addictas, &
Pontificios controversis**

Rostochii: Kilius, 1673

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740894501>

Druck   Freier Zugang

RU theol. 1673

Varenius, Aug./6

ANTIPAPISMUS ORTHODOXUS

In

præcipuis Christianæ religionis Articulis,
& dogmatibus
Ecclesias inter Augustanæ Confess. invariatae addi-
ctas, & Pontificios controversis

Quem

DEO OPT. MAX. MODERATORE

ex consensu & decreto Reverendæ Facult. Theologicæ
in inclytâ Univers. Rostochiensis
PRÆSIDE

AVGUSTO VARENIO D.

Sereniss. Ducum Mekleb. Consistorii As-
sessore & Profefs. Theologo, Collegii
Theol. h. t. Decano

Suæ ex Papatu secessionis, & sinceræ, cum Ecclesiis inva-
riatam Augustanam Confessionem amplectentibus, contestera-
tionis fidem, unâ cum sancto, in Augustanâ illâ & orthodoxâ Lutheranorum
religione, adusq; extremum vitæ halitum, per Spiritus S. gratiam, perseve-
randi, proposito, Academiæ, & per hanc, toti Ecclesiæ testaturi
publicè per vices respondendo
defendent

*duo novelli Confessores, antebac sub Papatu Hypodiaconi
ordinis Franciscanorum Conventualium,*

JOHANNES GONTKOWSKI Russus

Leopoliensis,

STANISLAUS JOHANNES MALC-

ZOWSKI, ex Palatinatu Chelmensi, in minori

Poloniâ, Nobilis.

*Habebitur d. 4. Octobr. qui infestis FRANCISCI est, inde ab 8 matutinâ
in Auditorio magno A. O. R. c. l. l. LXXIII.*

ROSTOCHII. Typis IOHANNIS KILII, Universit. Typogr.

Synopsis Theologiæ Antipapisticæ
De
Præcipuis religionis Christianæ Arti-
culis, inter orthodoxos & Pontifi-
cios controversis.

I.

Theologia est doctrina de Deo, ejusq; essentia, voluntate, operationibus, Scriptis Prophetarum, Evangelistarum & Apostolorum plenè comprehensa, ad hominum salutem & Dei gloriam directa.

II.

Non Pontifex Romanus, sive absque, sive cum Concilio, nec ipsa adeo Ecclesia Romana: sed solus Spiritus S. ut per Scripturam loquens, est supremus, absolutus & infallibilis omnium controversiarum Judex. Errante Pontificii, cum primis Jesuitæ, quorum sententiam in Colloquio Ratisbonensi, jubentibus Serenissimis Bojariæ Ducibus, iisdemque Comitibus Palatinis Rheni, tunc præsentibus, ita peroravit Gretserus: *Judex generalis, legitimus ordinarius, omnium controversiarum, quacunque possunt oriri in negotio religionis, est Pontifex Romanus, sive solus aliquid definiat, sive cum Concilio generali. Iste Judex semper est infallibilis, quando ex cathedrâ definit, ut Pontifex, nulli errori obnoxius: qui idem Gretserus non ferreo, non adamantino, prout appellavit sefs. 9. p. 210. sed siculneo, & horrendæ blasphemiæ argumento, abnegavit verum Judicem; Si, inquit, Spiritus S. per Scripturam loquens est*

A

Judex

Artic. I.
de
S. Scriptura.

Judex controversarum, adfit, adfit, adfit, & condemnet me. Hoc non potest facere Spiritus S. E. vid. Coll. Ratisb. sess. 1. p. 23. & sess. 9. p. 208. 209. Bell. l. 3. de Verbo Dei c. 3. lib. 1. de Concil. c. 19. l. 2. c. 2. II. 13. 17.

III.

Sacra Scriptura perfectissima est fidei vitæque regula, & dogmatum fidei dijudicandorum unica norma. Errant ergo Pontificii, Scripturam, regulam partialem, non totalem, neque sic perfectam: sed imperfectam proclamantes, Verbo scripto, verbum traditum velut collateralem regulam apponentes, & articulos quosdam fidei s. dogmata ad salutem creditu necessaria, propter quæ, velut nupiam in Canone Biblico scripta, opus sit traditione velut æquæ fidei & vitæ regulâ, dari, asserentes, conf. Syn. Trid. sess. 4. decret. de Can. Script. Bell. l. 4. de V. D. c. 3. 5. Sinn. in Goliath. c. 19. 20.

IV.

Licet dentur in Scripturis *δυσνόητὰ πρὸς* (qualia in argumentis quibusdam Paulinis agnovit Petrus 2. Ep. c. 3. 16.) s. quædam explicatu difficiliora, & ipsa *Sapientia Dei* (revelata) in *mysterio* abscondita, vel ἡ *καρυπμένη*, nominetur Apostolo 1. Cor. 2. 7. Licet quoque magnifice & salubriter Spiritus S. in Scripturas modificaverit, ut locis apertioribus fami occurreret, obscurioribus fastidia dederet, (verba sunt Augustini lib. 2. de doct. Christi. c. 6.) tamen, prout agnovit & immediatè subjunxit Augustinus l. alleg. Nihil ferè de illis obscuritatibus eruitur, quod non alibi clarissimè dictum reperiat. Neque ergo Scriptura est obscura, flexiloqua, ambigua (prout Pontificii blasphemant) sed usque adeo clara, perspicua & certa, ut omnia, quæ homini Christiano ad fidem, & vitam, ipsamque salutem sunt necessaria, in sacrarum literarum locis perspicuis & apertis, de quorum sensu nemo, idiomatis gnarus, ambigere possit, liceat invenire.

V.

Licet varix possint dari occasiones credendi, quin hæ aliquando possint habere rationem inducentis argumenti (quomodo Augustino Manichæo, occasio quædam & argumentum movens fuit autoritas Ecclesiæ, juxta illud dictum, libro contra epistolam fundamenti cap. 5. Ego Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholice autoritas commoveret) ipsi tamen Scripturæ fide divinâ

non

non creditur propter tales occasiones vel argumenta (quippe nullum alium in intellectu assensum producentia, quam qui sit *παραίτητος* (persuasionis & fidei humanæ) sed unice propter intrinsicam, & divinam virtutem & efficaciam, sic ut assensus hominis Christiani, quem Scripturæ præbet, non dependeat aliunde, propriè quidem proximè & per se, quam ab ipsâ Scripturâ, & hæc adeo sit *ἀποκρίτως καὶ ἀναπόδευτος*. Errant ergò Pontificii, auctoritatem Scripturæ omnem, in ordine ad nostram cognitionem, ab Ecclesiâ (velut cujus testimonium *solum sit infallibile*, & *extra cujus auctoritatem Scriptura non sit authentica respectu nostri*, & *in actu quasi secundo*, nec plus per se valeat, quam fabule *Æsopi*) dependentem, ipsamque sic auctoritatem Ecclesiæ vel Pontificis sui, auctoritate Scripturarum priorem & maiorem asserentes conf. Eccius in Enchirid. Gretl. in tract. priore unde scis, Hofius tom. 1. op. adv. Brentii prolegom. Vit. Milet. in discuss. error. Heshul.

VI.

Scriptura S. prout non est obscura, non intensivè imperfecta, respectu dogmatum credendorum: ita nec est imperfecta, extensivè vel manca & mutila resp. quorundam librorum Canonicorum. Falsum ergò Pontificiorum assertum est, *quosdam libros verè Canonicos periisse*, & adeo à M. D. & ultra annis, *sufficientem doctrinam nos in solis scripturis nec habuisse, nec habere*. Vid. Bell. l. 4. de V. D. c. 4.

VII.

Non omnes libri Biblici ejusdem sunt auctoritatis: quidam enim sunt Canonici, quidam apocryphi, cujus distinctionis ratio ex locis Theologicis est manifesta. Licet autem prudenter monitum Augustino fuerit l. 2. de doct. Christ. c. 8. *quod divinarum Scripturarum solertissimus indagator hunc in Scripturis Canonicis modum tenere debeat, ut eas, quæ ab omnibus accipiuntur Ecclesiis Catholicis, præponat eis, quas quedam non accipiunt*, has vel illas tamen Scripturas Canonicas esse, *fide divinâ & infallibili non cognoscitur ex auctoritate Ecclesiæ, vel ex verbo non scripto s. traditione*. Errant igitur Pontificii, Scripturam de seipsâ *ἀποκρίτως* testari negantes, auctoritatem omnè definiendi Canonicos, Ecclesiæ vindicantes, libros manifestè Apocryphos, ipsi etiâ S. Hieronymo tales habitos, audacter Canonicos, pari, quoad se ipsos, auctoritate,

pronunciantes, atque sic Canonicos cum Apocryphis confunden-
tes. Conf. Concil. Trid. sess. 4. decreto 1. Bell. l. 1. de V. D. c. 4.
7. 8. & seqq. l. 4. de Verbo Dei c. 4. Colloq. Ratisbon. sess. II. p. 243.
VIII.

Graviter Hieronymus ep. 28. ad Lucin. *Ut veterum libro-
rum fides de Hebraeis voluminibus examinanda est: ita novorum
Græci sermonis normam desiderat.* Soli adeo fontes in V. T. He-
braei, in N. T. Græci, velut à Prophetis & Apostolis *θεωρηθέντες*
profecti & singulari Dei providentiâ integri incorruptique conser-
vati, prout veteri Ecclesiæ ejusque Patribus authentici fuerunt;
ita nobis quoque authentici esse debent. Prodigiosus igitur Pon-
tificiorum error est, fontes illos non ampliùs puros: sed turbidos
proclamare, authenticam illis majestatem abdicare, *vulgatam La-
tinam in publicis lectionibus, disputationibus, concionibus, authen-
ticam & nullo prætextu rejiciendam* decernere, quin propter auto-
ritatem Ecclesiæ (Tridentinæ sc. sess. 4.) *non fontes illos: sed Latinam,*
de cujus autore ne ipsis quidem certò constat, *peculiari definitione*
probantis, hanc ipsam, fontibus non tantùm æquare: sed etiam
præferre, ita ut ubi *disideant fontes à vulgata editione, non hæc*
ex illis sit emendanda: sed illi ex hac sint corrigendi & emen-
landi. conf. Conc. Trid. sess. 4. decret. 2. Bell. l. 2. de V. D. c. 2. 10.
II. de Valent. tom. 3. disp. 1. Gretf. def. Bell. l. 2. c. II.

IX.

LECTIO S. Scripturæ in linguâ vernaculâ, cùm in publico &
communi Ecclesiæ usu, tum privatim omnibus, ipsis etiam Idiotis
est permittenda, & in timore Domini, quo opus est ad cognoscen-
dam Dei voluntatem, reverenter commendanda. Grande igitur
sacrilegium est Pontificiorum Tridentinorum, non solum lectio-
nem Bibliorum *in vulgari linguâ* (utcumque in hanc sit à Pontifi-
cio interprete translata) extra *impetratam ab ordinario faculta-*
tem, sub poenâ *denegandæ lectori tali peccatorum absolutionis*, in-
terdicentes: sed & plus ultra, *facultatem emendi, legendi, & re-*
tinendi libros S. Scripturæ quocumque vulgari idiomate conscri-
ptos, quin, & quam ceteroqui concessisse videri poterant, *licentiam*
concedendi lectionem S. Bibliorum s. compendiorum Biblicorum,
vulgari linguâ editorum, ipsis Episcopis planè auferentes & hinc *man-*
dato & usu sanctæ Romanæ & universalis inquisitionis standum, & id
inviolatè

inviolatè servandum sancientes Vid. Trid. sess. 4. Regula 4. Pii 4.
& ad illam observatio in Ind. lib. prohib.

X.

Deus unus est essentiâ, & trinus in personis, Pater qui à nullo est, Filius, qui à solo Patre genitus est, Spiritus S. qui à Patre & Filio procedit, quod quidem SS. Trinitatis mysterium, ex solis Scripturis, *seclusâ traditione*, non nisi probabiliter contra Adversarios defendi, & c. c. ipsam *ἐκκοσμίαν* Patris & Filii, nequam *cerrò* *Sinfallibiliter* ex verbis Salvatoris, Joh. 10. 30. probari posse, à Dion. Petavio in Theol. Dogmat. Valeriano Magno in judicio de Acath. & Cath. cred. regulâ & aliis Pontificiis assertum, illorum in hoc articulo Syncretismum ostendit Socinianum, de quo mirificè gloriatur Socinianus in *revelatione catholicismi veri*. Conf. quoque Becan. in manual. controvers. l. 1. c. 2. num. 16. 17. & c. 5. n. 12. 13. 14.

Articulus
2. de Deo.

XI.

Solus Deus, per unum Mediatorem IESUM CHRISTUM est adorandus & suppliciter invocandus: non *Maria*, non *Angeli*, non alii *Sancti* (necum horum reliquiæ, & imagines,) sive saltem ut Intercessores, sive etiam ut per meritum & suffragia opitulatores, religiose sunt colendi vel invocandi, prout ex abusu locorum, Scripturæ Gen. 48. 16. Pl. 99. 5. Exod. 32. 13. (frustra, illud *ἀνθρώποις* *προσέχου* sutilibus inter *intercessionem immediatam & mediatam*, religionem *primariam & secundariam*, *Latriam*, *hyperduliam* & *duliam* distinctiunculis velantes) colligunt adversarii, conf. Syn. Trid. sess. 25. decret. de invocat. Bell. l. 1. de sanctorum beatitud. c. 17. & c. 19. l. 2. de reliquiis Sanctorum c. 2. l. 2. de imagin. Sanctorum c. 12 & 20.

Art. 3. de
Homine
Integro.

XII.

In homine integro, ante & extra lapsum non futura erat, nec esse poterat pugna quædâ *partis inferioris cū superiore* s. *rebellio carnis ad Spiritū*, & ex illa *ingens bene agendi difficultas*: non morbus, nō languor naturæ ex conditione materiæ oriundus, non peccandi *possibilitas*, & *præcepta in vitia inclinatio*, non *naturalis vel naturam consequens concupiscentia carnis*, & *mortalitas*, sic ut cū hæc, tum ipsa concupiscentia, quæ est *propensio ad omnia vitia*, causam efficientem habuerit *conditionem materiæ à Deo crea-*

A 3

2006

*ore condita, ex ipsa natura ex contrariis composita ceteroqui pro-
fluxura, nisi iustitia originalis, velut aureum quoddam frenum,
& donum supernaturale ac adventitium, actum secundum rebellio-
nis impedivisset, quam totamque illam de puris naturalibus, de
homine in statu post lapsum, ab homine in statu ante lapsum in
puris naturalibus considerato, non magis differente, quam differt
spoliatus a nudo, ipsaque rebellionem & concupiscentiam carnis, nec ve-
ri nominis peccato, nec ad peccatum necessario inducente, Bellar-
minus l. un. de gr. i. hominis c. 5. communem sententiam vocat
Doctorum Scholasticorum veterum & recentiorum.*

XIII.

*Art. 4. de
Libero ar-
bitrio.*

*Liberum arbitrium in homine ante lapsum fuit integrum,
& verè liberum: post lapsum, non solum in physicis & politicis ob-
jectis est læsum ac debilitatum: sed & ante regenerationem, in spi-
ritualibus planè mortuum, & accuratè loquendo non tam servum,
captivatum, vulneratum, quàm penitus extinctum & nullum, secus
ac docent cum veteribus Pelagianis Pontificii conf. Syn. Trid. sess. 6.
can. 4. & 5. Bell. l. 4. de grat. & lib. arbitr. cap. 5. l. 5. c. 4. & c. 9.
lib. 6. cap. 9. & seqq.*

XIV.

*Art. 5. de
Peccato.*

*Peccatum originis nec absolvitur, nec formaliter defini-
tur solà illà primà Adami transgressione actuali, sic ut extra il-
lam nil sit in infantibus, quod habeat veram & propriam ratio-
nem peccati (prout ex Pontificiis exorbitarunt Albertus Pighius &
Ambros. Catharinus) sed nec essentialiter habet ordinem ad vo-
luntatem liberam, sic ut non magis sit peccatum, quàm est volunta-
rium, prout in libris de Amis. grat. & Statu peccati prolixè defen-
dere laboravit Bellarminus vid. ille l. 5. c. 16. c. 17. c. 18. & lib. 1. de
amis. grat. & statu peccati, c. 11.*

XV.

*Concupiscentiam in baptizatis infantibus & adultis renatis
peccatum (veri nominis, & propriè loquendo) esse, Concilium
Tridentinum negat, Paulus Rom. 7. 7. 17. 20. affirmat. vid Syn. Trid.
sess. 5. decreto de pecc. orig. n. 5.*

XVI.

*Art. 6 de
predesti-
natione.*

*Non solum predestinatio ad gratiam & gloriam: sed
nec opposita reprobatio, sive negativè, sive positivè, est absoluta:
sed*

sed hypothetica. Errant e. Pontificii electionem & reprobationem sic inter altissima Sacramenta & inscrutabilia arcana referentes, ut ibi pravisam in Christū fidē, hīc voluntariā & vincibilem hominis infidelitatem excludant, & exclusā adeo ex parte hominum reprobationis negativæ causā omni, in solā illam voluntate Dei ponant, qui unum liberet, quia sic voluit, alterum non liberet, quia nunquam liberare vel gratiam, per quam infallibiliter salvaretur, dare voluit: de quo suo suorumque cum Pontificiis Syncretismo gratulatus sibi in Colloq. Svalbac. collat. 2. quondam est David Pareus. Conf. Bellarm. l. 2. de grat. & lib. arb. c. 17. & seq.

XVII.

Unio duarum naturarum in Christo, non solum non sine reali naturarum communione: sed nec sine reali proprietatum communicatione, etsi absque ullā Eutychianā mixtione s. essentiali transmutatione, *ἀσυνχύτως καὶ ἀκατάστως*, est facta, de quā perperam sentire Pontificios, nec ullam naturæ respectu realem Idiomatum, divinorum imprimis, communicationem concedere, testis est Bell. l. 3. de incarn. c. 9 & 10. prout de illo suorum, cum illis, qui Pontifici Rom. sint addicti, hīc autem in resecum orthodoxi Syncretismo vel consensu, publicē sibi gratulatus est Beza resp. ad Acta part. 1. p. 122.

XVIII.

Christus officium regium, sacerdotale & propheticum secundū utramque naturam administrat. Falsum igitur, quod cum Stancaro (à quo ne voce quidem absunt) Pontificii defendunt, Christum nullo modo secundū naturam divinam: sed tantū secundū naturam humanam Mediatorem esse. Conf. Bell. l. 5. de Christo Mediatore c. 2. & 3.

XIX.

Contradictoria sunt dicere, per dextram quidem Dei, ad quam Christus sedet, intelligi debere, gloriam, potentiam, maiestatem verē divinam, & istam sessionem ad dextram Patris datam esse humanitati Christi: sed & sedere ad dextram Patris nihil aliud esse, quā paricum Patre potentiā, & maiestate regnare, & judicare: verumtamen, nec illam humanitatem maiestate divinā pradam esse, nec Christi humanitatem vel Christum secundū humanitatem magis dici posse sedere ad dextram Dei, & regnare

regnare, quàm propter Regem purpuratum, in folio sedentem, ipsa purpura dicitur sedere aut regnare, nec alio id sensu intelligendum, quàm quod humanitas sit illius persona, qua sedet ad dextram Dei, quodque illa sessio facta sit in ipsa incarnatione, licet demum perfectè innotuerit post ascensionem, quod Arianum & Nestorianum planè Bellarmini & aliorum Pontificiorum paradoxum est. Vid. lib. 3. de incarn. c. 15. Becan. in Manual. l. 2. c. 1. in resp. ad rat. 4.

XX.

Art. 8. de
Justifica-
tione &
Fide Justi-
ficante.

Justificatio hominis peccatoris coram Deo fit gratis per illius gratiam, (s. gratuitum favorem) per redemptionem factam, in Jesu Christo, solâ fide, absque operibus. Errant igitur Pontificii (1) fidei timorem, spem, pœnitentiam, charitatem, velut dispositiones, quibus homo sese ad sui justificationem disponere possit, quæq; actuum justificationis, velut hujus causæ, ingrediantur, adjungentes, & (2) hominem solâ in Christum fide justificari pernegantes, quin (3) docentibus, solâ fide, impium justificari, sine illis dispositionibus, ipsamque gratiam, quâ justificamur, esse gratuitum Dei favorem, non habitum infusum, anathema denunciante vid. Syn. Trid. sess. 6. c. 9. u.

XXI.

Fides justificans tribus absolvitur actibus, assensu, notitiâ, & fiduciâ, quâ voluntas in promissionibus divinis & merito Christi vel ipso Christo prestituto, ut esset placamentum per fidem in sanguine ipsius, acquiescit. Contrâ Pontificii errantes, fidem justificantem accipiunt non nisi pro habitu intellectus, & desinientibus illam, per fiduciam divinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum, & asserentibus, illam fiduciam solam esse quâ justificamur, anathema dicunt Syn. Trid. sess. 6. c. 12.

XXII.

Fidem justificantem, à charitate & studio bonorum operum separabilem, cumque fornicatione, adulterio, Sodomîâ, omnibusque aliis mortalibus peccatis constitubilem esse, quippe per quæ justificationis quidem amittatur gratia: sed non fides, Pontificiis Tridentinis affirmantibus, & anathema contrarium docenti denunciante, conf. sess. 6. cap. 15. & can. 28. Nos, præfulgente Scripturâ, negamus.

XXIII. Ju-

XXIII.

Justificationis nostræ coram Deo rationem formalem consistere in imputatione justitiæ Christi, & adeo causam formalem nostræ coram Deo justitiæ, esse justitiæ Christi, non quidem in se, absolute & simpliciter consideratam; sed ut nobis imputatam, nobis affirmantibus, Pontificii negant, loco formæ illius, & imputatæ sic justitiæ, infusionem habitus justitiæ & charitatis, heterodoxè surrogant, quin, si quis dixerit, homines formaliter justos esse per justitiæ Christi s. imputationem justitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, eidem anathema Tridentini (sefs. 6. c. ii.) dicunt.

XXIV.

Justificatio hominis coram Deo nonnisi una est, & fit in instanti; (tametsi actus ille imputationis meriti Christi crebrè continuatur) nec, sive quoad ipsum instans, sive, quoad illam continuationem & progressum cadit sub meritum operum: sed est ex fide in fidem, sic ut homo justus non solum ex fide vivere incipiat: sed & coram Deo ex solâ fide vivat, usque dum finem fidei, salutem animæ, obtineat. Errant Pontificii ex hypothesi, justitiæ illam, quâ coram Deo justissimus, augeri hâc invitâ posse (1.) duas justificationes, unam, per quam ex injusto fiat justus, alteram, per quam ex justo fiat justior, constituendo, & (2) sine præveniente quidem S. Spiritus inspiratione hominem ita credere, sperare, diligere, aut panitere non posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, ipsumque sic de condigno conf. Syn. Trid. sefs. 6. can. 3. unde explicandum ejusdem sessionis caput 8. at (3) posteriorem justificationem, sive ipsum augmentum gratiæ & (4) vitam æternam, sub meritum de condigno cadere contendendo, quin (5) Si quis dixerit, justificati bona opera non esse bona ipsius justificati merita, nec justificatum, bonis operibus verè mereri vitæ æternæ consecutionem, & gratiæ ac gloriæ augmentum, eidem anathema dicendo sefs. 6. Trid. can. 32. conf. Bellarm. l. 5. c. 16. & 17. Catholici, inquit, omnes agnoscunt opera bona iustorum esse meritoria vitæ æternæ, & communis sententiæ Theologorum admittit simpliciter meritum de condigno, ita ut opera bona iustorum meritoria sint de condigno, non solum largo modo, sic, ut hoc condignum respectu condigni propriè summi possit dici congruum: sed & simpliciter opera bona iustorum sunt meritoria de condigno, non tantum ratione
B
pacti

pacti & acceptationis divina: sed & ratione ipsius operis, sic ut etiam sine pacto ipsum opus ex charitate procedens habeat proportionem ad vitam eternam, nisi quod ad actuale meritum requiratur conventio s. pactum, & opera adeo bona iustorum, meritoria sint iustificationis secundæ & vite æternæ ex condigno, ratione, pacti & operis simul, & sic ut iusto Dei iudicio, non ex solâ Dei liberalitate, meritis bonorum operum debeat merces vite æternæ.

XXV.

*Artic. 9. de
renovatio-
ne imper-
fecta.*

Licet in iustificatis quoque operetur Spiritus S. iustitiam inherentem, & homo iustificatus, non solum indies renovetur à Deo: sed renovet quoque seipsum per acceptas supernè vires, ex incapacitate tamen, hominis actionem Dei recipientis, illa ipsa iustitia & renovatio usq; adeo imperfecta est, ut omnis etiam actio hominis renovati intuitu illius defectus sit peccaminosa. Errant Pontificii, (1) Opere ante iustificationem facta, verè esse peccata, negando (2) post illam, autem, & adeo opera iustorum simpliciter & absolutè iusta, & suo etiam modo (3) usque adeo perfectæ esse, ut homo illis verè coram Deo iustificetur (iustificatione sc. secundâ) pronunciando & contrarium sentienti anathema decernendo conf. Trident. sess. 6. can. 7. 25. 31. Bell. l. 4. de iustif. c. 10.

XXVI.

*Art. 10. de
impletione
legis & Con-
siliis Pon-
tificiorum
Evangelici-
cis.*

Frustra sunt & imponunt credulis, qui non solum legem DEI iustis hominibus, non quidem per solas vires liberi arbitrii: sed per adiutorium gratiæ & Spiritum fidei & charitatis in ipsâ iustificatione infusum, absolutè possibilem docent: sed & sub consiliorum Evangelicorum, (quæ tria præcipuè sunt, continentia, obedientia, & paupertas) titulo, altiorem quoque & transcendentem præcepta Dei commiscunt perfectionis gradum, quod quidem facere Pontificios constat ex Canon. 18. sess. 6. Syn. Trid. Bell. l. 4. de iustif. c. 10. & seqq. l. 2. de Monachis c. 8. & 9.

XXVII.

*Artic. 11. de
certitudi-
ne gratiæ
& gloriæ.*

Non obstante illâ renovationis & iustitiæ inherenti imperfectione, quilibet Christianus, propter testimonium Dei, de se salvando, evidente consequentiâ ex Scripturis deductum, ipsumque S. Spiritus, Spiritui nostro *συμμαρτυροῦν* & testimonium, certus esse potest certitudine fidei divinæ infallibilis, se esse in gratiâ Dei: quin, licet

licet certitudo relativa *perseverantia* & electionis s. *glorie* quoad hominem renatum, non sit *absolutum*, sed *hypothetica*, ac necessitatis cavendi lapsum maximè inclusiva, tamen præsens status gratiæ excludit omnem rationem dubitandi de perseverantiâ s. continuatione in illo statu, tum ex parte Dei, tum ex parte hominis renati, cui post acceptas in regeneratione & adauctas subinde divinas vires, nihil deest, sive ad posse, sive ad velle. Errant adeò Pontificii certitudinem quidem objectivam sc. *neminem pium de Dei misericordiâ, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia dubitare debere*, asserendo: at certitudinem subjectivam negando, sc. *quemlibet justum dum se ipsum respicit de suâ gratiâ formidare & timere posse, cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest suâ esse falsum se gratiam Dei esse consecutum, unde quoque nemo, quamdiu in hac mortalitate vivit, certò statuere debeat, se esse in numero prædestinorum*, quibus sels. 6. cap. 9. & 12. sic in Trid. Synodo definitis, *si quis, (s. remissionis peccatorum s. perseverantia certitudinem infallibilem, extra specialem s. personalem revelationem, asserendo) contradicere ausit, illi anathema dicitur*, ejusdem sels. canone 13. 15. & 16. conf. quoque Bellarm. l. 3. de Justif. c. 3. 4. 5. & seqq.

XXVIII.

Vera ac salutaris poenitentia duabus absolvitur partibus *contritione & fide*. Perperam igitur Pontificii, fidem poenitentiae circulo excludendo, *confessionem* contritioni contradistinguendo, *satisfactionem* addendo, tres partes constituunt, *contritionem cordis, confessionem oris, satisfactionem operis* conf. Syn. Trid. sels. 14. de sanctiss. poen. sacr. c. 3. 4. 5. 7. 8. 13. 14.

XXIX.

Enumeratio omnium peccatorum mortalium, etiam si oculisissima illa sint, & tantum adversus duo ultima Decalogi præcepta commissa, omnium item circumstantiarum, prout est impossibilis: ita non necessaria, multò minùs autem, meritoria. Errant Pontificii & in contrarium currunt, confessionem s. enumerationem specificam & numericam omnium peccatorum, jure divino ad remissionem peccatorum necessariam pronunciando, venialia autem peccata, velut ad quæ non opus sit absolutione, maximamq; sic partem eorum quæ sunt peccata coram Deo, à confessione & absolutione excludendo. Conf. Syn. Trid. sels. 14. can. 7.

Art. 1 de
bonis ope-
ribus.

Bona opera nec sunt causa iustitiæ introducendæ, nec ejusdem augendæ: sed fructus poenitentiae & signa iustitiæ fidei, eademq; sunt Dei in iustificatis dona, non ipsius iustificati in ordine ad vitam æternam, & augmentum gratiæ & gloriæ, merita. Licet etiam bona opera omni iustificato necessaria sint (ipsaq; vera & viva fides à charitate inseparabilis) tamen non in relatione ad iustitiam, quæ coram Deo valet, nec ad salutem. Contrarium sub anathemate credere jubet Synodus Tridentina sess. 6. canon. 9. 24. 32. Bell. l. 4. de iustif. c. 7. Adversarii distingui dicunt, fidem ab operibus, in eo quod fides habeat relationem ad salutem, quia illam apprehendit: opera verò nullam omnino relationem ad salutem habent., & ideo fides necessaria dicitur ad salutem: opera verò necessaria quidem: sed non ad salutem. Nos contrà dicimus: opera bona homini iusto (infantibus & adultis recens baptizatis, mox post baptismum ex hac vitâ decedentibus exceptis) esse necessaria ad salutem, quoniam sine ipsis sola fides non efficit salutem.

Art. 14. de
Ecclesiâ.

Notæ non accidentales, dubiæ, separabiles: sed certæ, propriæ, & suppositâ institutione, inseparabiles, Ecclesiæ veræ, non sunt nisi duæ, quarum prima & principalissima est & semper fuit pura, verbi prædicatio, principalis proxima, Sacramentorum legitima administratio. Errant igitur Pontificii, accidentarias illas cum essentialibus, communes cum propriis confundentes, & ex illarum appositione, notas Ecclesiæ multiplicantes, sic ut prima sit ipsum nomen Catholice (2) antiquitas (3) duratio (4) amplitudo (5) Episcoporum successio (6) Consensus cum antiquâ (7) Unio cum Capite (R. Pontifice) & inter se (8) sanctitas doctrine (9) Efficacia (10) sanctitas vitæ primorum Patrum (11) gloria miraculorum (12) lumen Propheticum (13) Confessio adversariorum (14) Exitus infelix hostium (15) felicitas temporalis Ecclesiæ defensorum. Conf. Bell. l. 4. de not. Eccles. c. 34. & seqq.

Ecclesiâ Catholicâ nullum agnoscit Monarcham, & Caput nullum, nisi solum Christum. Idcirco falsò paraliti Romani, Papam constituunt Monarcham & Caput Ecclesiæ Catholice, quem oculatiores sub Papatu jam dudum agnoverunt genuinum illum & magnū Antichristum in templo Dei sedentē, & quidem (dū ea sibi tribuit ipse,

ipse, sive tribui facit, quæ nemini nisi Deo rectè tribui possunt, ipsam sc. divinam majestatem & potestatem supra omnes potestates tam cœli quàm terræ, adeò ut DOMINI DEI NOSTRI elogio se invulgatissimis Codicibus appellari & proflare patiatur) *tantum Deus, & præ se ferentem se esse Deum, seseq; supra quicquid dicitur Deus aut Numen, efferentem* conf. Bell. præf. 3. cont. gen. idem lib. 1. de Rom. Pontif. c. 9. 10. 1. 2. c. 12. 31. 1. 3. c. 18. 1. 4. c. 12. Becan. opuscul. Theol. tom. 2. de Antichristo reformato cap. 5. 6. & in Manuali I. 1. c. 4. §. 60.

XXXIII.

Licet universali Ecclesiæ promissa sit à Christo *perpetua duratio & privilegium non amittende veritatis salvificæ*, nec unquam prevaliturarum adversus illam portarum Inferni, inde tamen ad Ecclesiam Romano-Papisticam (nec exclusivè, nec principaliter catholicam) vel in hæc Doctorum, sive in, sive extra concilium consideratorum, ipsiusque sic ecclesiæ repræsentativè consideratæ infallibilitatem, (etiam circa illa ipsa dogmata, quæ labefactant media consequendæ salutis) & à solorum Episcoporum consensu ad totius Catholicæ Ecclesiæ consensum, ac veritatem dogmaticam non valet consequentia. Errant ergò Pontificii Ecclesiam suam Romano-Papisticam pro verâ & Catholicâ habendo, eandemque in Conciliis repræsentatam, *errare non posse*, non sine repugnantia historicâ definiendo. conf. Bell. 1. 3. de eccl. militante c. 11. & c. 14. Bulla Pii 4. super form. juramenti profess. fid.

XXXIV.

Licet, ex hypothesi, si sc. *Sacramenta vocentur ritus, qui habent mandatum Dei & quibus addita est promissio gratiæ*, Apologia Confessionis Augustanæ, verè proprièque sacramenta agnoverit (1) *Baptismum*, (2) *Cœnam Domini* (3) *absolutionem* (quæ sit Sacramentum poenitentiae) nec, si quidem de ministerio Verbi intelligatur (4) ipsum *Ordinem*, gravatim Sacramentum vocari admiserit, & in ipsâ ordinatione, *Χειροθεσία* s. *impositionem manuum* (conf. Apolog. tit. de num. & usu sacram. p. 200. 201. 202.) in accuratissimâ tamen & propriissimâ sacramenti N. T. definitione, non nisi dualis datur numerus N. T. Sacramentorum. Baptismi sc. & Eucharistiæ: nec adeò sive (1) *Confirmatio* (quippe cujus in scripturis nec verbum, extat, nec elementum, nec copula) sive (2) *Ordinatio* (quippe utri-

que Testamento communis, & certi in Ecclesiâ ordinis) sive (3) *absolutio* vel *penitentia* (quippe pariter communis & sine visibili & mandato divinitus elemento) sive (4) *Conjugium* (quia non solum utrique T. commune: sed & extra Ecclesiam) sive (5) *extrema unctio*, (jam morituro- rum in organis sensuum exteriorum, per oleum à solo Episcopo, certo anni die, certis exorcismis consecratum, cujus talis quidem Papistica, in scripturis nec elementum memoratur, nec mandati vel promissionis verbum, quæque Irenæo l. 1. c. 18. teste, Valentinianis debetur hæreticis, Apostolicâ & miraculosam illam infirmorum unctionem, extra donum sanationis, in alium usum transformantibus & depravantibus) Novi Testamenti Sacramenta sunt, prout sessione 7. Canon. 1. 3. 4. definiuit Concilium Tridentinum & in formulâ professionis, Pius IV.

XXXV.

Art. 16. de
Baptismo.

Pædobaptismus, & illius necessitas ex *solis sacris literis* solidè perque evidentem consequentiam probatur, neque adeo creditur ex *verbo tradito*, sic ut exemplum sit articulorum fidei, qui habeantur ex regula traditionis, prout delirarunt Ratisbonenses collocutores Jesuitæ sess. 10. 11. 12. & cum his alii Pontificii Bell. l. 4. de Verbo Dei non scripto cap. 4. Becan. Man. l. 1. c. 2. n. 18.

XXXVI.

Infantes verè fidei sunt capaces, & quando baptizantur, concipiunt, & habent fidem justificantem eandem specie cum fide ceterorum justificatorum. Errant adeo Pontificii definiētes, *Infantes suscepto Baptismo actum proprium fidei non habere: sed in solâ fide ecclesiâ baptizari* conf. Trid. sess. 7. can. 13.

XXXVII.

Character indelebilis, quem præter *Confirmationem* & *Ordinem in Baptismi sacramento statuunt*, inque animâ baptisati *imprimi* definiunt Tridentini, est commentitius Baptismi effectus, & falsa causa baptismi initerabilitatis. Contrarium statuunt Pontificii Conf. Concil. Trident. sessione 7. canone 9.

XXXVIII.

Art. 17. de
Eucharistia
Sacramento.

In Eucharistiæ sacramento vera quidem datur & substantialis, corporis & sanguinis Christi præsentia; ceterum non per *transsubstantiationem*; prout magno consensu volunt Pontificii: sed, *salvâ manente substantiâ panis & vini, per veram, sacramentalem* & (qua-

(quatenus in S. Coenā multiplex mysterium est) *mysticam unionem*, quod temerè nimis, & non sine ingenti errore negarunt Tridentini, nec negarunt saltem. sed & asserentibus in SS. *Eucharistia Sacramentum remanere substantiam Panis & Vini, unà cum corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi*, ipsique sic Paulo totiens id pronuncianti, *anathema* dixerunt. sess. 13. can. 2.

XXXIX.

Quoscunque obligat mandatum edendi, eosdem (salvâ concomitantia, quæ non tollit obligationis æqualitatem: sed pertinet ad objecti naturalem qualitatem, nec constituit Sacramentalem tantum mysterii integritatem) obligat quoque mandatum, *calicem benedictum, qui est communio sanguinis Jesu Christi*, seorsim & per intervallum, in unâ actione composita bibendi: unde *divisionem unius ejusdemque mysterii, sic, ut quidam sumt à tantummodo corporis sacri portione à calice sacri cruoris abstineant, sine grandi sacrilegio* fieri non posse, jam olim agnovit Gelasius: certumque est totis mille annis, juxta reverendam illam *Angelis & hominibus institutionem* (ita communionem sub utraque seculo XI. appellavit Humbertus Silvae candidæ Episcopus) in solemnibus & publicis Ecclesiæ cœtibus & panem & calicem benedictum populo præbitum semper fuisse. Usus adeo Calicis, non sine grandi sacrilegio *Laicis & non conscientibus Clericis* in Constant. & Trid. Concilio sess. 21. can. 1. 2. 3. est ademptus.

XL.

Nihil habet rationem Sacramenti extra usum divinitus institutum, aurea est antiquitatis regula, ex quâ constabit, quid de Papistica *Eucharistia* in sacrario *inclusionem* & *reservationem*, *Theatricâ circumgestrationem*, *adorationem*, quid item de Missatico, verè & propriè illis dicendo *sacrificio propitiatorio pro vivis & defunctis*, ipsaq; Missa in Papatu, quam *Draconis caudam*, *maximam & horrendam abominationem*, & *multiplicium abominationum ac idolatriarum Matrem* appellavit Lutherus, sit sentiendum. Vid. 2ta Synod. Trid. sess. 13. can. 4. & 7. & sess. 22. can. 1. 2. 3. 4. Bulla Pii 4. Luth. in art. Smalcald. tit. de Missa.

XLI.

Conjugium Clericorum, in sacris literis (extra universalem illam Paulinam 1. Cor. 7. 2.) nec est imperatum, nec prohibitum. Contrariū defendunt Pontificii, sc. *Verum continentia annexum esse sacerdotibus*.
Art. 18. de Conjugio sacerdotum.

ordinibus sacris, ita ut nec ducere uxores, nec uxoribus antea ductis post ordinationem uti liceat, pronunciantes, Clericos adulteros citius, quàm Conjugatos admittentes, & horum nuptias pro continuatâ formatione & sacrilegio veriùs, quàm conjugio habentes, quin illos, qui post sacerdotium uxores ducant, si cùm officio fungi, tum Conjuges retinere voluerint, non jam ab officio solùm juxta sententiam veterum Canonum: sed & velut rebelles ac contumaces adversùs Ecclesiam, meritò ab arboribus suspendi posse, impudentissimè proclamantes. Conf. Bell. l. 1. de clericis c. 19 20. 21.

XLII.

*Art. 19. de
statu ani-
marum
post hanc
vitam.*

Graviter Lombardus lib. 3. dist. 19. Si, inquit, rectè fidei intuitu in illum respicimus, qui pro nobis pependit in ligno, à vinculis Diaboli solvimur i. e. à peccatis, & ita à Diabolo liberamur, ut nec post hanc vitam in nobis inveniat, quod puniat. Nec minùs eodem seculo Bernhardus: Tria, inquit, sunt loca: cælum, terra, infernus, & habent singuli habitatores suos. Cælum solos bonos, terra mixtos, infernus solos malos. Pulchrè quoque Rabanus Archiep. Mog. Nusquam post hanc vitam omnes boni nisi in cælo cum Christo, nusquam omnes mali, nisi in inferno cum Diabolo! Igitur Limbus Patrum, & sub novo quoque Limbus infantum, solam & mitissimam poenam damni, sustinentium, & damnatorum Inferno propior, carcer purgatorius, poenam quoque sensus ipsius sc. ignis infernalis inferens, non sunt dogma Propheticum vel Apostolicum: sed Apostaticum, & magna parte, commentum Poeticum.

VERBUM DOMINI MANET
IN ÆTERNUM.

(quatenus in S. Coenā multiplex mysterium est) *my*
quod temerè nimis, & non sine ingenti errore nega-
nec negarunt saltim. sed & asserentibus in SS. Eu-
mento remanere substantiam Panis & Vini, unā cum
guine Domini nostri Jesu Christi, ipsique sic Paulo tor-
ciant, anathema dixerunt. sess. 13. can. 2.

XXXIX.

Quoscumque obligat mandatum edendi, eosd
comitantia, quæ non tollit obligationis æqualitatem
ad objecti naturalem qualitatem, nec constituit Sacram
mysterii integritatem) obligat quoque mandatum. *1*
stum, quicquid est communio sanguinis Jesu Christi, seorsu
vallum, in unā actione composita bibendi: unde de
ejusdemque mysterii, sic, ut quidam sumit tantum
sacri portione à calice sacri cruoris abstineant, sine gra-
fieri non posse, jam olim agnovit Gelasius: certum qu-
le annis, juxta reverendam illam Angelis & hominibus
(ita communionem sub utraque seculo XI. appellavit
væ candidæ Episcopus) in solemnibus & publicis Eccl-
panem & calicem benedictum populo præbitum sem-
adeo Calicis, non sine grandi sacrilegio Laicis & non
Clericis in Constant. & Trid. Concilio sess. 21. can. 1. 2. 3.

XL.

Nihil habet rationem Sacramenti extra usum di-
rum, aurea est antiquitatis regula, ex qua constabit, quæ
Eucharistie in sacrario inclusione, reservatione, Theat-
statione, adoratione, quid item de Missatice, verè & pro
& sacrificio propitiatorio pro vivis & defunctis, ipsa quæ
tu, quam Draconis caudam, maximam & horrendam
nem, & multiplicium abominationum ac idololatriæ
appellavit Lutherus, sit sentiendum. Vid. acta Syn-
13. can. 4. & 7. & sess. 22. can. 1. 2. 3. 4. Bulla Pii 4. Luth-
cald. tit. de Missa.

XLI.

Conjugium Clericorum, in sacris literis (e-
lem illam Paulinam 1. Cor. 7. 2.) nec est imperatum, nec
Contrariū defendunt Pontificii, sc. *Verum continentia*

Art. 18. de
Conjugio
sacerda-
tum.